

Mida peame teadma kliimamuutusest?

Esmalt: kas räägime *kliimakriisist*, *kliimamuutusest* või *globaalsest soojenemisest*?

Kõik need terminid kirjeldavad osa samast probleemist: märkimisväärsed ja püsivad muutused Maa kliimas, eelkõige temperatuuri, sademete ja ilmastiku muustrite osas.

Valitsustevaheline Kliimamuutuste Paneel (IPCC), kuhu kuulub 782 teadlast kogu maailmast, on järeldanud, et globaalne soojenemine on reaalne ja selgelt inimtegevusest tingitud. Need tegevused hõlmavad fossiilkütuste põletamist, metsade raadamist ja tööstusprotsesse, mis suurendavad kasvuhoonegaaside taset atmosfääris. Vaatamata temperatuuride tõusule ei ole inimkond suutnud heitkoguseid vähendada (IPCC, 2023).

Vaata videot

„Kliimamuutusest 60 sekundiga“
(„Climate change in 60 seconds“):

youtu.be/n4e5UPu1co0?si=i8DqvWilhwuEnNC5

Miks peaksime kliimamuutuste pärast muret tundma?

Kliimamuutuste mõju on nähtav kõigis eluvaldkondades meie ümber ning mõju erinevatele ühiskonna osadele on omavahel lahutamatult seotud (NOAA, 2021).

Ühiskondlikud tagajärjed:

- + Toidupuudus
- + Energiavaesus
- + Suurenenud üleüldine vaesus
- + Kliimapagulased
- + Vaimse tervise kriis
- + Sõda ressursside üle
- + Mõju tervisele (ekstreemne kuumus, allergiad, haiguspuhangud jm)
- + Globaalne pandeemia

Vaata videot kliimamuutuste mõjust ühiskonnale:

youtu.be/2njn71Tqkja?si=geHvqdsMxc8ut4xm

Keskkondlikud tagajärjed:

- + Tõusvad õhutemperatuurid
- + Kuumalained
- + Põuad ja maastikupõlengud
- + Ekstreemsed ilmastikuolud
- + Merepinna tõus rannikualadel, üleujutused
- + Elurikkuse kadu
- + Mõju merekeskkonnale
- + Muldade erosioon ja degradeerumine
- + Puhta ja/või magevee puudus

Ebavõrdsus

Et paremini mõista, kuidas kliimamuutused mõjutavad erinevaid gruppe üle maailma ja millised tegurid põhjustavad noorte kliimaärevust, on oluline märgata, et mõnede sotsiaalsete gruppide jaoks on mõjud suuremad kui teistel.

Kliimamuutused on alati olnud seotud sotsiaalse ebavõrdsusega. Kliimakriis mõjutab juba praegu inimesi üle kogu maailma: marginaalseeritud rühmad nagu madala sissetulekuga inimesed, põlisrahvad ja need, keda tõrjutakse rassi, seksuaalsuse, keele või sotsiaalmajandusliku tausta tõttu, on palju rohkem mõjutatud kui teised. Vähemate rahaliste vahenditega inimesed on samuti üldiselt enam mõjutatud kui jõukam elanikkond (Pratt & Folver, 2022).

Peamised ebavõrdsuse ilmingud on:

- **Majanduslikud:** Vähemusgrupid on äärmuslike ilmastikuolude eest vähem kaitstud ja neil on vähem ressursse, et nendega kohaneda.
- **Rassilised:** Reostus, looduskatastroofid ja saastunud ressursid on ühiskonnas ebaühtlaselt jaotunud, mistõttu vähemusgrupid puutuvad nendega rohkem kokku.
- **Piirkondlikud:** Erinevatel mandritel on erinev vastutus kliimamuutuste osas – mõned piirkonnad peaksid võtma suurema vastutuse, samas kui teisi tuleks toetada muutuste mõjudega toimetulekul.
- **Põlvkondlikud:** Noorte vaimne tervis halveneb, kuna ebakindlus tuleviku suhtes kiiresti muutuvates keskkonnatingimustes põhjustab rohkem stressi, ärevust ja muid vaimse tervise probleeme. Lisaks võivad kliimaga seotud katastroofide mõjud ja looduslike alade kadumine tekitada abituse- ja leinatunnet, mis süvendab vaimse tervise probleeme. Riikides, kus noored sõltuvad sissetulekuna põllumajandusest, mõjutavad äärmuslikud ilmastikumustrid nende elatusallikat, ning nad puutuvad kliimamuutustest põhjustatud probleemidega kokku kogu oma elu jooksul.

Pane tähele, et tõenäoliselt oled sa W.E.I.R.D. – *Western Educated Industrialised Rich Democratic* (läänest, haritud, industrialiseeritud, jõukast ja demokraatlikust ühiskonnast) – kuid 90% maailma elanikkonnast ei kuulu sellesse gruppi.

**Kuula lähemalt, kuidas kliima-
muutused suurendavad ebavõrdsust siit:**
[maailmakool.ee/materjalid/100045/videoloeng-
kas-kliimakriisi-ees-on-koik-vordsed/](http://maailmakool.ee/materjalid/100045/videoloeng-kas-kliimakriisi-ees-on-koik-vordsed/)

Kliimamuutuste teadlikkuse profiilid

Kui mõtled oma arvamusele kliimamuutuste lahenduste kohta, kas oled seisukohal, et on olemas lahendus, mis on väga sarnane tänase eluviisiga; lahendus, mis on väga erinev tänasest eluviisist; või ei ole lahendust üldse? Ka kliima-ärevust kogevate inimeste seas on erinevaid arvamusi. Selle kohaselt on Eesti psühholoog ja keskkonnakaitsja Madis Vasser (PhD) pannud kokku 5 erinevat kliimamuutuste teadlikkuse profiili. Vaata allolevat tabelit.

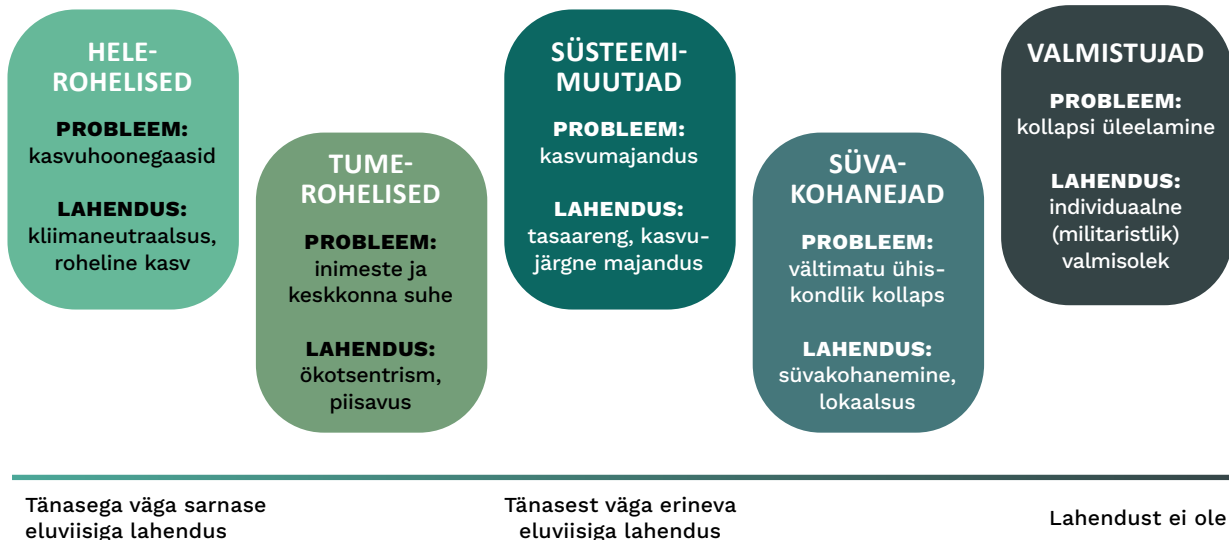
Viited

IPCC, 2023: Summary for Policymakers. In: Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, pp. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>

NOAA, 2021. Climate change impacts. <https://www.noaa.gov/education/resource-collections/climate/climate-change-impacts>

Pratt A., Dr. Fowler T. (2022) Deconstructing Bias: Marginalization. Eunice Kennedy Shiver National Institute of Child Health and Human Development. NICHD Connection newsletter. Volume 13. Issue 145. <https://science.nichd.nih.gov/confluence/pages/viewpage.action?pageId=242975243>

Kliimamuutustega kohanemise profiilid

Kui noor kogeb kliimaärevust, võivad tema arvamused ja veendumused olla väga erinevad. Nende erinevate perspektiivide mõistmine on oluline, kuna see aitab mõista, et inimesed kogevad kliimaärevust igaüks isemoodi, sõltuvalt sellest, mida nad peavad peamiseks probleemideks ja lahendusteks.

Toimetulek kliimaärevusega:
Euroopa noorte vaimse tervise õppemeetodid

Co-funded by
the European Union

www.calm-ey.eu